

K MET

Illustr

A black and white illustration of a man in a hat and vest, holding a scythe, standing next to a large wheelbarrow in a field. A large tree is on the left, and a fence is in the background.

Uradno glasilo

Ureja **Gustav Pirc**, družbeni ravnatelj.

• Kmetovalec • izhaja 15. in zadnji dan v mesecu ter stane 4 K, za gg. učitelje in ljudske knjižnice pa le 2 K na leto. — Udje c. kr. kmetijske družbe kranjske dobivajo list brezplačno.

Inserati (oznanila) se zaračunajo po nastopni ceni: Inserat na vsi strani 60 K, na $\frac{2}{3}$ strani 40 K, na $\frac{1}{3}$ strani 20 K, na $\frac{1}{6}$ strani 10 K in na $\frac{1}{12}$ strani 6 K. Pri večjih naročilih rabat. Družabnikom 20 % popusta.

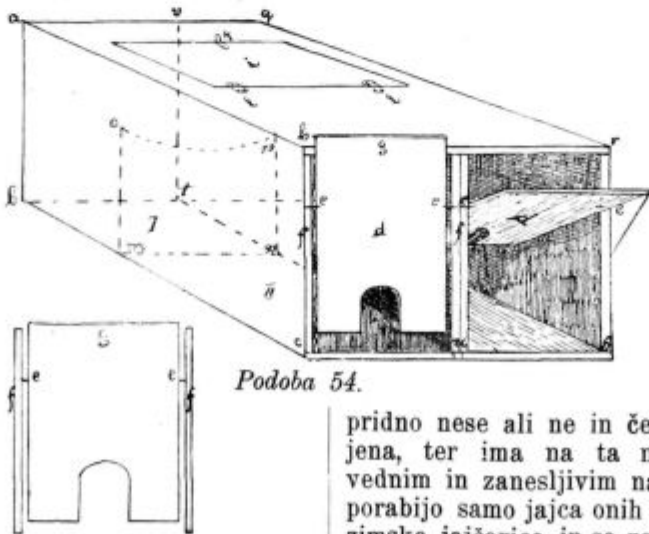
Vsa pisma, naročila in reklamacije je pošiljati c. kr. kmetijski družbi
v Ljubljani, Turjaški trg šte. 3.

Ponatisi iz »Kmetovalca« so dovoljeni le tedaj, če se navede vir.

Št. 15. V Ljubljani, 15. avgusta 1911. Letnik XXVIII.

Obsseg: Zaklopno gnezdo. — Kisli črviček. — Vinskim trgovcem in gostilničarjem v preudarek. — Teorija in praksa. — Naše orodje. — Vprašanja in odgovori. — Kmetijske novice. — Družbene vesti. — Uradne vesti c. kr. kmet. družbe kranjske. — Listnica uredništva. — Inserati.

Prva skrb vsakega umnega perutnarja mora biti, da natančno spozna, v svojo korist, ktera kokoš mu dobro nese, ktera slabo, in torej tudi vedeti, ali zasluži svojo pičo ali ne. Lahko bi zagotovil, da so $\frac{1}{3}$ vseh kokoši skoraj v vsakem gospodarstvu slabe jajčarice in tako škodujejo dobičkonosnosti vse reje. Stane pač veliko truda in ni lahko imeti patančnega pregleda čez vso svojo perutnino, kar pa je brezpogojno treba, če se hoče voditi natančna in dobičkonosna reja. Po nekterih kmetijah se pregledovanje kokoši vrši vsaj na ta način, da se žival vsakih 8 do 14 dni pretiplje glede jajec, a to se zgodi večinoma le zaradi tega, da se spozna, ktera kokoš nese zunaj. Pregledovanje kokoši z dnevnim tipanjem, da se spozna njih pridnost v nesenju, ima pa svoje, zelo velike napake. Pomislimo le, koliko bi to stalo dela, če bi morali pregledati na ta način kurnjak s 100 in več kokoši! Kako bi se pri tem vsak dan zdivjale uboge živali! Koliko njih lepe permate obleke bi prišlo pri tem pod nič in kako škodljivo bi bilo za perutnino, če bi jo včasih do poznega popoldne zaprto imeli v hlevu! Glavni vzrok pa, ki natančno dokaže brezpomembno delo tipanja in ki more biti edino odločilen za izvedenje dobre reje, je, da se po dovršenem

Podoba 54.

tipanju vendar ne ve in tudi vedeti ne more, ali je to jajce od te ali one kokoši. K temu pripomoči nam more edino le zaklopno gnezdo in natančno tozadevno knjigovodstvo.

Porabo zaklopnega gnezda je lahko vpeljati na naslednji preprost način. Vsaki kokoši se da na nogo obroček z številom in letnico. V hlev s 50 kokošmi je treba postaviti 8 zaklopnih gnezd, ki morajo biti 14 dni odprta, t. j. da se zaklopnica gnezda toliko časa odprta pusti (pritrdi), da morejo kokoši brez ovire hoditi v in noter. Ko so se živali temu privadle, potem se zaklopnice zapro ter se vsak dan gnezda 4 krat pregledajo, da se žival oprosti in obenem zapiše število kure, ki ga ima na obročku noge, — na jajce in v posebno zapisno polo, ki se pri gnezdu pritrdi. Po kratkem času se lahko dožene, če kokoš

pridno nese ali ne in če so jajca dobro ali slabo oplojena, ter ima na ta način vse svoje jajčarice pod vednim in zanesljivim nadzorstvom. Za rejo se seveda porabijo samo jajca onih kokoši, ki so najboljše, posebno zimske jajčarice, in so zelo močne, krepke in lepe živali. To je edino prava pot, odrediti si povsem izvrstno plemo.

Podoba 54. nam kaže zelo preprosto zaklopno gnezdo in njega uredbo. Dolgost tega gnezda je od $a - h$, 80 cm. Visokost od $a - b$, 45 cm in širokost od $a - v$, 30 cm. Pravo gnezdo I se loči od sprednjega, čakalnega prostora II z okroglo izrezano desko $m -$

$n - o - p$, ki je pri $m - o$, 25 cm visoka. Če sedi kokoš v gnezdu I , ki je 30 cm v kvadratu veliko, in pri tem vstopi v gnezdo druga kokoš, tedaj mora ta toliko časa čakati v prostoru II , da se prva vzdigne z gnezda. Na ta način se prepreči, da se ne pohodijo in potro jajca. Zaklopnica d , se lahko v tečajih e tako pregiblje, da se $\frac{2}{3}$ zaklopnice odpreta na znotraj, $\frac{1}{3}$ na zunaj. Na zgornjem robu zaklopnice je pritrjena letva g , ki preprečuje, da se ta pri vednem odpiranju in zapiranju ne razkolje. Mali tečaji e , se zavrtajo v letve f ter se šele te letve potem približejo na stranice gnezda, ko je uravnana zaklopnica. Zaklopnica je nekoliko privzdignjena od tal ter se odpira, kakor kaže slika, samo na znotraj. Kokoš gre pač lahko v gnezdo, a ne več iz njega, zato mora čakati, da jo kdo reši. Pokrov i , kjer se vzame iz gnezda zaprta kokoš, sega čez dve gnezdi (bolje je pač samo čez eno, ker je dve kokoši naenkrat opraviti že nekoliko sitneje, se privzdigne pri zapahu K ter se pregiblje v tečajih l (najbolje iz usnja.) To zaklopno gnezdo je pač eno najbolj enostavnih in najcenejših ter se priporoča vsaki gospodinjini in gospodarju, ki si ne more omisliti dražjih priprav, ker to gnezdo kokoši vsak, le nekoliko razumen gospodar brez posebnih stroškov napravi sam.

Povsem pripravno in zanesljivo, a bolj drago in sestavljeno gnezdo je po svojem načrtu napravil gosp. A. Lehrmann, ter ga je po njegovem načrtu tudi izvedla c. kr. kmetijska družba kranjska v Ljubljani v svoji gospodinjinski šoli, kjer se prav dobro sponaša. To zaklopno gnezdo je urejeno na ta način, da je zaklopnica vedno odprta, dokler je prazno gnezdo. Ko pa vstopi kaka kokoš, tedaj se za njo zapre gnezdo ter ne pusti več druge kokoši vanje. Pa tudi zaprta kokoš ne more več iz gnezda, dokler ne znese in je ne reši oseba, ki ima nadzorstvo nad gnezdi in jajčaricami.

Kisli črviček.

Ko je trta cvetela, smo pogostoma opazili, da objeda trtni cvet neki majhen črviček, ki ga obenem zapreda s fino pajčevino v majhne klobččke.

Ta črviček je bil prva ličinka (gosenica) majhnega metuljčka, ki ga imenujemo trtni zavijač.

Ker ta črviček živi in škoduje takrat, ko se seno spravlja, ga imenujemo seneni črviček.

Kadar trta odcvete, se seneni črviček v bližini grozdja zabubi, in v drugi polovici meseca julija se iz male rumene bubice izleže metuljček (veša) drugega rodu zavijača.

Ta veša leta v mraku in zaleže na grozdju majhna, komaj vidna jajčeca. V 8 do 10 dneh se iz njih razvijejo majhni črvički, ki se takoj zavrtajo v grozdne jagode. V nekaj dnevih opazimo potem na takih jagodah, da postajajo od one strani, od koder se je črviček vanje zalezal, modrastosive (višnjevkastosive), kar je znamenje, da so začele gniti. Če natanko pogledamo, vidimo na njih tupatam majhne luknjice in pri njih izmečke črvička, slično kakor pri piškavem sadju.

V tako načetih jagodah se kmalu naselijo razne škodljive glivice, zlasti glivica sive gnilobe (*botrytis cinerea*), ki pospešuje gnitje ne samo od črvička napadenih, ampak tudi okoli stoječih zdravih jagod.

Na ta način segnijo in slednjič usahne precejšnja množina grozdja. Če pa kak grozd tudi dočaka trgatve, ostane vendar kisel. Iz tega vzroka imenujemo črvička, ki je to škodo povzročil, kislega črvička ali kisel-

ljaka, po njem povzročeno škodo pa kisló gnilobo.

Ker je bilo letos veliko senenih črvičkov in je malokdo kaj proti njim ukrenil, bo seveda tudi veliko kiseljaka, zlasti ker je sedanje gorko in suho vreme za razvoj črvička zelo ugodno.

Da škodo, ki nam jo povzroča kiseljak, kolikor mogoče omejimo, se priporoča, da napadene jagode obiramo in uničujemo.

Zato nam je treba od časa, ko se bolezen pokaže, pa do trgatve vsaj dvakrat vse grozdje pregledati in bolne, oziroma nagnile jagode bodisi s špičasto trsko ali s škarjami iz grozdja iztebiti.

Pri tem gledamo, da obrane jagode ne padajo na tla, ampak jih zbiramo v škafo ali v kako drugo posodo ter jih potem sežgemo ali z vrelo vodo poparimo.

Stem uničimo škodljivo zalego. Drugače bi se črviček zalezal v špranje kolov, pod skorjo trte, v slamnate vezi ali v svržne luknjice trte; tam bi se zabubil, v obliki bube prezimil in drugo leto zopet škodil prvič v cvetju, drugič v grozdju.

Obiranje napadenih jagod je sicer nekoliko zamudno; ker pa stem rešimo veliko množino grozdja, ki pri nas itak že samonasebi rado gnije, in obenem uničimo zalego kiseljaka, ga vsakemu prav toplo priporočam.

Druga sredstva proti kislemu črvičku niso priporočljiva.

B. Skalický.

Vinskim trgovcem in gostilničarjem v preudarek.

Lanska slaba vinska letina ni povzročila samo zvišanja vinskih cen, marveč jih je tudi veliko zapeljala k sleparskemu dejanju, k ponarejanju in prodaji ponarejenega ali protizakonito zboljšanega vina, kar je glasom §§ 6. in 8. novega vinskega zakona z dne 12. aprila 1907, drž. zak. št. 210. strogo prepovedano in po §§ 11. in 12. zakona za živila z dne 16. januarja 1896, drž. zak. št. 89. ex 1897 kaznivo z denarno globo ali z zaporom, oziroma tudi z obojim skupaj.

Ker so postali že mnogi gostilničarji in tudi vino-tržci žrtev takih sleparjev, čutim potrebo, da tem potom opozorim zlasti naše gostilničarje, da naj bodo pri nakupovanju vina v njim neznanih krajih, odnosno od njim nepoznanih producentov in trgovcev jako previdni.

Ravno v zadnjem času se je pričelo uvažati mnogo nenaravnega vina iz Istre, s Hrvaškega in z Ogrskega; pa tudi v drugih kronovinah se v tem oziru tupatam kaj pregrešnega zgodi.

Saharin, katranova barvila (za črna vina), alkohol in seveda tudi voda so navadne primesi. Tako početje je tembolj obžalovati, ker se kaj takega ne dogaja samo v razvpitih tujih večjih vinskih kletah, marveč tudi pri navadnih vinogradnikih, ki bi na njih poštenost človek prisegel.

Mnogi tuji producenti, zlasti pa vinski agenti, izkoriščajo pomanjkljivost vinskega zakona, ker sodnija zgrabi le tega, odnosno ker škodo trpi le oni, ki se je pri njem tako vino dobilo. Dokler ne bo v tem oziru primerne premembe, za kar se je ljubljanska gostilničarska zadruga že na lanskem svojem občnem zboru v Ljubljani potegnila, dotlej naj se kupci ravna po možnosti po naslednjem navodilu:

1. Kupujejo naj vina le od znanih ali od znancev priporočenih vinogradnikov. Če pride kupec v njemu neznan kraj, naj se obrne za svet na vaškega župana, župnika, učitelja, daccarja, boljšega trgovca ali na žan-

darmerijo, ker ti so v vedni stiki z vsem prebivalstvom in dobro poznajo svoje ljudi.

2. Pri pokušanji in sklepanju kupčije naj ima kupec še enega s seboj za pričo in naj si natančno zabeleži, koliko vina različne kakovosti je vzel in iz katerih sodov.

3. Če vina takoj ne toči, marveč ga v prodajalčevi kleti za dlje časa pusti, naj sode zapečati, če vino več ne kipi, odnosno naj vzame vsakega vina po eno steklenico kot vzorec in dobro s svojim pečatom zapečatenost pusti pri prodajalcu ali pri kakem bližnjem znancu. To služi za kontrolo za slučaj, da bi se dotično vino do točenja na kak način predrugačilo, kar bi utegnilo dati povod obojestranskemu ugovoru in morebitni tožbi.

4. Če kupec ni mogel biti pri točenju navzoč, naj pa enako postopa, ko vino dospe v njegovo klet. V prav sumljivem slučaju je še bolje, če se dotično vino v navzočnosti ene ali dveh prič že na kolodvoru pokusi ter nalije v 2 steklenici po $\frac{3}{4}$ l, ju dobro zapečati in takoj pošlje kemijskemu preskušališču v preiskavo. Natoči se lahko še ena steklenica, v navzočnosti prič zapečati ter se za kontrolo shrani pri županstvu ali kje drugje. Z vinom napolnjene steklenice se morajo ležati ali vsaj tako nagnjene hraniti, da je zamašek vedno moker, da se ne posuši.

Tako postopanje oglehko kupčevo stališče, kajti, če se s preiskavo dožene, da vino ni pravo, se kar enostavno postavi prodajalcu zopet na razpolago. Ne-pošten prodajalec bo rade volje vrnil kupcu aro in ga celo še drugače odškodoval, da ga le ne naznani. Vsak ogoljufan kupec pa stori vsem dobro delo, če takega sleparja naznani, da tako obvaruje svoje tovariše pred nadaljno prevaro, kajti če takim sleparjem spodleti pri enem kupcu, si hitro zberejo drugo žrtev.

Posebno pa moram svariti zlasti male gostilničarje, ki kupujejo manjše množine, pred tujimi vinskimi agenti nepoznanih tvrdek. Zgodilo se je namreč, da je tak agent ponujal vzorec vina, ki ga je kupil pri krčmarju sosednje vasi, poslal je pa vse drugačno vino, in celo ponarejeno ter po povzetju. Prišlo je do tožbe, toda prodajalcu se ni moglo ničesar vzeti, ker ničesar ni imel in tudi ni zastopal nobene tvrdke, marveč je sproti kupoval, kakor je dobil naročila in seveda prodajalce same ogoljufal.

Mi imamo mnogo dobrih in zanesljivih domačih vinskih trgovcev, vinarskih zadrug in poštenih producentov, zato pa ni treba izročati svojega poštenega imena tujim goljufom.

Končno moram tu vinske prodajalce še opozoriti, da se glasom vinskega zakona ne smejo prodajati, posebno v gostilnah, razen po §§ 6. in 8. v. z. prepovedana, tudi cikasta, močno žveplana, smrdljiva (plesniva) in zavreta (vsled zavrelke pokvarjena) vina.

Pogostokrat se pripeti, da kupec dobi dobro vino, a da se mu to kmalu samoobsebi v njegovi kleti pokvari. Temu nedostatku je večkrat vzrok slaba klet ter nevednost v ravnanju z vinom in s prazno posodo. Zato pa naj skuša vsakdo, ki ima z vinom opraviti, po možnosti izobraziti se v kletarstvu; naj torej obiskuje kletarske tečaje in si omisli primerne knjižice, ali naj se vsaj obrne za svet do oseb, ki to stroko dobro poznajo. To ga nič ne stane, a dober svet mu more veliko koristiti.

Fr. Gombač,
c. kr. kletarski nadzornik.

Teorija in praksa

(Konec.)

Ni dolgo temu, ko sem doživel na shodu nekega kmetijskega društva naslednji prizor. Neki gospodar je hotel poskusiti Tomasovo žlindro na svoji skrajno obubožani njivi. Pol njive je pognojil z njo, druge polovice pa ne. In uspeh? — Ni ga bilo opaziti nikjer. Po vsi ploskvi enako slab sadež. In kakšno je bilo drzno sklepanje, ki ga je izvajal zviti prebrisanec iz tega? „Umetna gnojila niso za naše zemlje. To se vidi pri meni prav natančno.“

Najlepše pri tem pa je bilo, da je dotičnik še na vso moč zabavljaj zoper vse tiste, ki priporočajo umetna gnojila; seveda sem bil tudi jaz pri tem močno prizadet. Takile ptiči, ki mislijo, da so pozajeli modrost z veliko žlico, in trobijo svoje nazore po svetu kot edino prave, škodujejo napredku menda še več kakor neumnost in samoglavost.

Seveda jih je dobil mož nazaj po glavi, kakor je zaslužil.

„Poskus, kakor ste ga napravili vi,“ je govoril pričujoč kmetijski večak, „sploh ni nikak poskus. Kdor hoče delati poskuse, naj se poprej pouči, kaj pravzaprav hoče. Tega naš poskuševalec ni vedel; drugače namreč bi mu moralo biti jasno, da en poskus v naših okoliščinah še ni noben poskus, dalje, da se rastline ne gnojijo samo s Tomasovo žlindro, zlasti ne, če je zemlja že zelo izmolzena. Na taki zemlji rastline ravno tako težko rasejo ob sami žlindri, kakor vol, če bi ga krmil izključno s samim krompirjem. Poskusnemu polju je gotovo primanjkovalo poleg fosforove kisline, ki je v Tomasovi žlindri, tudi drugih važnih redilnih snovi, dušika, kalija in morda tudi apna, ki je predpogoj za uspešno delovanje umetnih gnojil.“

Praktiku je prejkoslej pri srcu hlevski gnoj; to je tudi popolnoma opravičeno in ima svoj temelj v dejstvu, da vpliva ta gnoj poleg svoje redilnosti ugodno tudi na vnanje, fizikalne lastnosti zemlje, jo rahlja, ohranjuje vlažno, tvori črnico (humus) i. t. d. A druga je, če vprašamo: Imate mar vsi gospodarji dovolj hlevskega gnoja pri rokah, ki vam omogočuje največji pridelek? — Odgovor je odločen: Nimamo!

Teorija ima na vse poljedelstvo, zlasti pa na gnojenje, velikanski vpliv, ki ga ne bo tajil nikdo, kdor umeva nauk o gnojenju. Naj navedem h koncu še en dokaz zato.

Vsakdo ve, kako ugodno vpliva apno in lapor na rodovitnost, vé to tudi brez teorije. Praktični gospodarji pa so tudi zamislili pregovor: „Apnjenje bogati očete, in spravlja sinove na beraško palico.“ Ali si je pa mogel praktik razložiti, odkod to prihaja, ali je mogel kaj storiti, da bi se ne zmanjšala rodovitnost zemlje vsled apnjenja? Ne! — Kvečjemu, da je opustil apnjenje.

In vendar, kako enostavna je razlaga za onega, ki ne maši ušes pred teorijo!

Apno, pravi teorija, učinkuje drugače kakor hlevski gnoj. Dočim slednji daje rastlinam direktne hrane, pa draži apno le prst, da dá ona iz svoje zaloge več redilnih snovi od sebe; apno dela zemljo rodovitnejšo, toda na račun zemlje same. Zemlja je po apnu v trenutku rodovitnejša, a vobče postaja ubožnejša. Če apnim nekaj let, mi slednjič zemlja odreče: sama nima več hrane, pa je tudi dati ne more. Dokler apnijo očete, že še gre, za sinove ostane le malo.

Apno se da primerjati alkoholu. Ta tudi sam zase ne redi skoraj nič, vendar pa povzroči za nekaj tre

nutkov, da se človek čuti čilejšega in sposobnejšega za delo. Alkohol le zdraži telo, ne da bi mu sam dal kaj sile; isto napravi konjski bič, ki tudi utrujenega konja za hipec poživi. A kar dosežemo z alkoholom in z bičem, vse to gre na troške našega, ozir. konjskega telesa, pri apnjenju pa na račun zemeljske rodovitnosti. Ko ni več moči v telesu, potem pa ne pomaga ne alkohol, ne bič; ko je zemlja izsesana, je apnjenje brez učinka.

Ker tega ni vedel, zato je obubožal marsikteri gospodar, in če bi danes kdo pridno apnil, zraven pa pozabil krepko gnojiti, kakor zahteva teorija, bi doživel iste britke izkušnje.

Kakor pri gnojenju, tako stoje stvari tudi pri reji živine, pri obdelovanju zemlje, pri pridelovanju rastlin, sploh v vsem kmetijskem gospodarstvu.

Z dokazi nočem nadlegovati cenjenega bralca; upam pa, da si prišel že na podlagi dosedanjega pomenka do prepričanja, da imam prav, če ti prav srčno priporočam: nikar preveč ne zaničuj teorije! Saj ona ne zahteva, da bi zanemarjal zaradi nje prakso. Ravno nasprotno! Teorija hoče biti tebi in tvoji praksi pomočnica in prijateljica, hoče te obvarovati škode, ki izvira iz nevednosti, pomagati hoče tvojemu znoju do večjega uspeha! Čim več se boš pečal z njo, tem večja prijatelja bosta. Tudi tu velja: „Z jedjo prihaja tek.“

Seveda, popolnoma bo umel teorijo in prikazni kmetijstva le oni, kdor se peča z njimi po natančno določenem načrtu. To pa more dati v polnem obsegu le kmetijska šola. Zato ne sme nikdar utihniti v naših vrstah klic: Dajte nam potrebnih zimskih kmetijskih šol, dajte nam gospodinjstvih šol! Dokler tega ni, si moramo pomagati v kmet. društvih in podružnicah, z izobraževalnimi društvi itd. Kjer je zlasti za učiteljstvo prehvaležna naloga, izobraževati zlasti mlajše ljudstvo sistematično v kmetijski teoriji.

Knjige in posamezna predavanja so sicer lepe reči, a vobče vendarle krparija! Prof. Fr. Pengov.

Naše orodje.

Zemlja, ki jo orješ in obdeluješ, ki iz nje dobivaš svoje pridelke, je s teboj neločljivo zvezana. Če te oropam tvoje zemlje, nisi več kmet in posestnik. Če je tvoja zemlja rodovitna, tedaj rodi obilno in tvoje delo je lahko. Če je pa nerodovitna in revna, potem gorje najbolj pridnemu možu! Kdor premore veliko in dobre zemlje, temu blagor na zemlji, če le količkej razume svoj posel; kmetov poseben ponos je gotovo obširna posest lepih njiv in travnikov.

Polje je podlaga kmečkega stanu; gruda, ki si jo podedoval po očetu in dedu in pradedu, ti je sveta reč in največji zaklad, ki ga premoreš. Ona je tvoje orodje.

Če hočeš zvrševati svojo obrt, potrebuješ zemlje ravno tako, kakor mizar oblič in kovač nakovalo. Pravi rokodelc mora poznati svoje orodje in ga razumeti. Vedeti mora, kako se rabi. Kakor slikar svoj čopič, krojač svojo iglo, čevljar svoje kopito, tako se moraš učiti ti rabiti svojo rodno grudo, moraš znati, kako ti je ravnati z njo, da dobiš največji dohodek od nje.

Poznam dovolj gospodarjev, ki ne morejo naprej, ki vedno pridelujejo le po malo, to pa zato, ker jim je lastna zemlja španska vas, ker zahteva ta zemlja čisto posebnega načina obdelovanja, če naj donša obilnega sadu, gospodar pa ji tega obdelovanja ne privošč.

Zemlja je orodje, ki ima pri vsakem gospodarju drugačne lastnosti. Zdaj je mrzla in zvezna in ne pusti vode skozi. Kdor jo hoče orati, potrebuje dvojne sile in previdnosti. Zdaj zopet je rahla, suha, topla in vedno žejna. Enkrat je temna, drugič svetla. Danes se kaže kot prašnata masa, jutri zopet kot sprijemljivo testo. Tu je zmes fine zemlje z večjimi ali drobnejšimi kamni, tam zopet čist naplavljen pesek (mivka), rahla masa brez debelejšega kamenčka. V mnogih slučajih je pomešana z napol ali s popolnoma strohnjenimi snovmi, rastlinskimi ali živalskimi — praviš ji črnica ali humus — drugikat pa je brez črnic in je mrtva.

Tako je tvoje orodje, kmetovalec, pri vsakem drugačno, različno celo na enem in istem zemljišču. — Pri mnogih gospodarjih je zemlja podobna kleščam, ki se z njimi z velikim trudom vlečejo pridelki iz zemlje. To je ilovnata, težka prst. Težko se obdeluje, je mrzla in mokra in se tudi pri trajni suši ne izsuši izlepa. Nenadni nalivi napravljajo na površini skorjo, in če so skladi ilovice tudi še pod živo, plodno plastjo, potem nastanejo mokra, mrzla mesta, da, pri nekoliko daljšem deževju celo prava močvirja. Pri obdelovanju nareja ilovnata prst velike kepe, ki jih je težko spraviti narazen. Vse razkrajanje se vrši v ilovici leno in počasi. Gnojila, ki se težko razkrajajo, pridejo v njej le zelo počasi do veljave; s svojim prhnenjem pa rahljajo težko prst. Če je tvoje ozadje težka ilovka, potem ti je treba biti opreznemu. Kar pravi pregovor o železu, „da ga je namreč treba kovati, dokler je vroče,“ to velja tudi za ilovico. Obdelovati jo moraš takrat, kadar to — dopušča. Ilovka zna silno varčevati z redilnimi snovmi. Kakor skrbni finančni minister državne denarje, tako drži ilovka redilne snovi v gorenjih plasteh in jih odda šele takrat, kadar pridejo rastlinske korenine in poprosijo zanje. Če ilovnato zemljo še tako močno gnojiš, bodi vendarle prepričan, da se snovi, ki si jih dal v zemljo, ne izgube, ampak da se močno gnojenje izplača in — kar je posebno važno — da ima tudi za prihodnost trajen učinek.

Če ilovko lahko imenuješ klešče, ki z njimi svoje pridelke s trudom vlečeš iz zemlje, je pa peščena prst kladiivo, ki vtepa in zabija pridelke v zemljo. Ima ravno nasprotno lastnosti kakor ilovka. Obstoji največ iz majhnih, drobcenih kremenčevih zrnc, ki so pomešana z ostanki drugega razpalega kamenja. Te primesi so za vrednost peščenih tal zelo pomenljive. Kremenčev pesek se skoraj čisto nič ne izpreminja, primesi pa utegnejo zemljo popolnoma izpremeniti in ji dati čisto nov značaj. Zlasti primesi živčevega in apnenega peska prst lahko znatno zboljšajo, ker jo naredijo bolj zvezno in ji dovajajo s svojim prhnenjem novih redilnih snovi. Prava peščečina ne kaže skoraj nikake zveznosti. Vodo zadržuje le slabo, prepušča jo ravno tako v spodnje plasti, kakor tudi navzgor z izhlapevanjem, tako da se hitro izsuši. Če je ilovka prava varčevalka z redilnimi snovmi, je pa peščena zapravljivka, ki jo moraš dejati pod strogo varstvo. Črnica in gnoj se v njej hitro razkrajata in peščena zemlja razkrojinin ne obdrži v sebi, dež in vlaga jih izlaha petegneta v spodnje plasti, kjer so za gospodarja izgubljene. Zato potrebuje peščena gnojil, ki delujejo bolj počasi. Treba jo je gnojiti manj, zato pa po večkrat; posebno lahko raztopnih snovi ji dajaj le v majhnih deležih. Glinasta prst stoji v sredi med ilovko in peščeno. Od čiste ilovke se razločuje po večji ali manjši primesi peska. Po tem, ali prevladuje

pesek ali ilovica, govorimo o peščeni ali ilovnati glini. Vsled primesi peska k ilovici postane zemlja volnejša, drobljivejša in za vodo bolj prepustna, omilijo se torej neprijetne lastnosti ilovke. Dobra glina je najboljšje orodje za kmeta. Ona je gospodarjeva prijateljica, v njej je utemeljeno njegovo blagostanje. Tudi apnena zemlja nima s teboj slabih namenov, če le ni prepusta in prevroča. Sprejema vodo in jo deloma zadržuje. Tudi v ilovki deluje zaloga apna prav dobro, zmanjšuje njeno zveznost in jo rahlja. Na drugi strani povzroča v peščeni zemlji, da ni tako zelo suha. V zmesi z ilovko in črnico spada apnena zemlja k boljšim vrstam prsti. Apno rahlja težko zemljo, veže razne škodljive snovi v njej in zabranjuje, da se prst ne „skisa.“ Poleg vsega tega je pa apno tudi važna redilna snov za rastline in torej pripomore tudi k boljši prehrani rastlin.

Tako je tvoje orodje, prijatelj. Enkrat vlažno in sprijemljivo, drugič zopet suho in trdo kakor krhelj, in vmes vsi raznoliki prehodi! Kajti nimaš vedno opraviti z izrecno ilovko, glino, peščenco ali apneno zemljo. Od vsake izmed teh vrst zemlja vodijo do druge številne stopnje in tudi značilne lastnosti stopajo zdaj bolj, zdaj zopet manj očitno na dan. Razumen kmet mora študirati svoje orodje, potem bo kmalu prišel na to, kakšen patron je njegova zemlja. Svetujem ti, gospodar, glej, da si bosta dobra prijatelja s tvojo zemljo; potrebno je to za te. Zemlja hodi svoja pota, in če ti ne greš za njo, ti jo odkuri zemlja s pridelkom vred — Bog ve kam.

Stara izkušnja pravi: Čim bolj delavna je zemlja, toliko rodovitnejša je. Za rodovitnost in delavnost zemlje je pa treba redilnih snovi. Ker prihajajo redilne snovi, ki se nahajajo v prsti sami, torej v ilovki, peščenci itd. le počasi na rastlinsko omizje, zato ne zadostuje njihov razkroj za prehranitev kulturnih rastlin. Treba je k temu drugih pomagačev; to so ostanki rastlin in živali, ki se nahajajo v zemlji in se vsled njih razkrajanja oprasčajo velike množine rastlinskih hranil, ki so rastlinam na razpolago. Imenuješ jih črnico: Take zemlje so navadno črne in zato imenujemo temne zemlje večinoma tudi rodovitne.

Tako je črnica ogenj, ki pomaga kaliti tvoje orodje. Gnoji svojo zemljo, potem bo humozna, bogata na črnici, a pri tem mi ne pozabi, da črnica samana-sebi še ni redilna snov za rastline. Šele po pristopu zraka, vlage in drugih vplivov razpade črnica v svoje sestavine, kjer je cela vrsta važnih hranil. Črnica se mora najprej razkrojiti, sicer ne more rediti. Če pa vsled zastajajoče vode zrak ne more do črnice, potem zastane tudi vsa hranitev rastlin, ker se črnica ne more razkrajati, in kljub močni humoznosti je zemlja vendarle nerodovitna. Tako prst je mogoče popraviti in zboljšati le stem, da odpelješ preobilno vodo in da zmešaš črnico z navadno prstjo.

(Konec prihodnjič)

Vprašanja in odgovori.

Na vsa gospodarska vprašanja, ki dohajajo na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko ali na uredništvo „Kmetovalca“, se načelno odgovarja le v „Kmetovalcu“. Odgovori, ki so splošno poučni, se uvrste med „Vprašanja in odgovore“, ostali pa v „Listnico uredništva“. Odgovarja se le na vprašanja, ki so podpisana s celim imenom, v „Kmetovalcu“ se pri vprašanju pristavijo pričetne črke imena in kraja, če vprašalec ne želi drugače. Redno se v vsaki številki odgovori le na tista vprašanja, ki so prišla vsaj štiri dni pred izdajo lista; na prepozno došla vprašanja se odgovori v prihodnji številki. Kdor takoj želi odgovora na kako gospodarsko vprašanje, mora priložiti znamko za odgovor. Na vprašanja, ki niso gospodarska in odgovori nanja niso splošno poučni in zanimivi, se ne odgovarja v „Kmetovalcu“, ampak le pismeno,

če je pismu priloženih 50 h v znamkah kot prispevek k družbenemu pokojninskemu zakladu.

Vprašanje 140. Neki lesni trgovec je kupil v naši občini v gorah rastoči les, ki ga je posekal in spravil niže na planino, kjer pasem svojo živino. Med ta zloženi les je padel moj triletni vol in se je ubil. Ali je lastnik tega lesa dolžan meni **povrniti povzročeno škodo za ubitega vola**, oziroma, ali morem od njega zahtevati povračilo škode? (I. Ž. v K.)

Odgovor: Lastnik lesa bi bil v tem slučaju dolžan povrniti škodo le tedaj, če bi se mu mogla dokazati kaka krivda, kar pa vendar ne bo mogoče, kajti ponesrečenje vola je le nesrečen slučaj; in vrhutega je bila Vaša dolžnost, oziroma dolžnost Vašega pastirja, na vola paziti.

Vprašanje 141. Ali je kaka priprava, ki bi bilo mogoče z njo **sod znotraj ogledati, če je snažen ali ne, ne da bi se odprl**? (M. B. v G.)

Odgovor: Seveda so take naprave, ki se z njimi da skozi majhno odprtino (veho) notranjščina temnega prostora ogledati. Za sode take naprave še ni, če bi pa bila potrebna bi je ne bilo težko sestaviti. Če je sod znotraj nesnažen, je to brez posebne naprave kaj lahko dognati. Sicer se pa v noben sod nič ne sme dejati, kar se lahko pokvari, ne da bi se sod prej temeljito ne očistil.

Vprašanje 142. Ali je dobro prasičem pokladati **grenke soli in koliko, kadar nočejo žreti**. (I. O. na V.)

Odgovor: Grenka sol je precej močno dristilo in služi za zdravlilo pri zaprtju. Prasičem pokladati grenko sol, kadar nočejo žreti, je nezmislno, kajti pomanjkanje teka more imeti vse polno različnih vzrokov, malokdaj le zaprtje, ki je največkrat zopet le posledica kakenga nereda v prebavilih, zato je treba najprej dognati vzrok pomanjkanju teka in ga je odvrniti, oziroma pravilno zdraviti.

Vprašanje 143. Ali so **solnčne rože redilna krma za prasiče**, kakor mnogo ljudi pri nas trdi? Jaz tudi domnevam, da so prav dobre, kajti denem po eno ali dve z listjem vred v kotel, da se skuhata, in mislim, da dobro vplivajo. (I. O. na V.)

Odgovor: Solnčne rože z dozorelim semenom imajo v sebi zelo veliko hranilnih snovi, zlasti beljakovin in tolšče, ter so prav gotovo imenitna redilna krma za prasiče. Prekuhano listje in suha roža od dozorele solnčnice je precej prazna piča, kakor vse druge podobne reči; velika redilna vrednost tiči le v dozorelem semenu, ki je zelo oljnato in lahko prebavno. To seme ima poleg tolšče (olja) v sebi veliko dragocenih beljakovin in fosforove kisline. Pokladanje semen solnčnih rož prasičem torej ni napačno, vendar v pravi meri, kajti prevelikih množin mastne krme prasič ne prenese.

Kmetijske novice.

* Čebelarstvo razstavo priredi „Srbsko poljoprivredno društvo“ v Belgradu od 19. do 27. avgusta t. l. (od 6. do 14. avg. po jul. kol.) povodom vseslovenskega čebelarskega kongresa v Belgradu. Razstava se otvori dne 19. avgusta ob devetih dopoldne.

* Tečaj za porabo sadja in zelenjadi priredi kranjska kmetijska šola na Grmu od 11. do 15. septembra z naslednjim sporedom: V pondeljek, 11. septembra od 2—4: Pomen hranjenja sadja in zelenjadi. Vzroki pokvarjenja sadja. V torek, 12. septembra od 8—10 dopoldne: Kipenje. Kisanje zelenjadi. Hranjenje zelenjadi v kozarcih in puščicah. Od 10—12: Praktične vaje v šolski kuhinji. Popoldne od 2—4: Naprava mezge, (zalzna, mozge, povidla in zdriza). Od 4—6: Praktične vaje v šolski kuhinji. V sredo,

dné 13. septembra od 8—10 dopoldne: Vlaganje sadja v kozarce. (Naprava kompota). Shranjevanje vložnega sadja. Od 10—12: Praktične vaje v šolski kuhinji. Popoldne od 2—4: Naprava soka in jagodičevja. Od 4—6: Praktične vaje v šolski kuhinji. V četrtek, 14. septembra. Dopoldne od 8—10: Sušenje sadja in selenjadi. Od 10—12: Praktične vaje v sušenju. Popoldne od 2—4: Odbiranje in spravljane (shranjevanje) sadja. Vlaganje sadja v zaboje, košarice in sode za kupčijo. Od 4—5: Praktične vaje v sadovnjaku in v sadni kleti. V petek, dné 15. septembra: Dopoldne od 8—10: Naprava sadjevca (mošta). Sestava sadja in mošta. Kipenje mošta. Naprava octa. Od 10—12: Praktično razkazovanje v vinski kleti. Popoldne od 2—4: Ravnanje s sadjcem, boleznimi sadjevca in ravnanje s pokvarjenim sadjcem. Napravljane. Od 4—5: Praktične vaje v vinski kleti. Predavanja od 11. do 14. septembra so namenjena v prvi vrsti gospodinjam in dekletom, predavanja 14. in 15. pa bolj našim gospodarjem. Tečaja se je treba udeležiti vseh 5 dni, ali pa tudi samo prve 3 dni, ali pa tudi zadnja dva dneva. Ker se sprejme le omejeno število udeležencev, se je treba prijaviti do 1. septembra. Oddaljenim in podpore potrebnim udeležencem s Kranjskega, ki za podporo pravočasno prosijo, povrne ravnateljstvo stroške za pot do Novega mesta in za prehrano 2 K na dan. Vendar se izplača podpora le tistim, ki se jim je izrecno dovolila.

Škropljenje trt po toči. Deželni odbor kranjski je doslej podpiral vinogradnike, ki jim je toča napravila škodo v vinogradih, na ta način, da jim je nakazal primerno količino modre galice ali pa jim povrnil nabavne stroške. Pri tem se je pokazalo, da so uspehi na tem polju le tedaj mogoči, če ima vsak vinogradnik vsaj toliko modre galice doma pripravljene, da v slučaju toče lahko takoj, po možnosti že drugi dan trte škropi. Če naj posestniki šele po toči delajo prošnje na deželni odbor, ta pa o stvari poižveduje, se utegne zgoditi, da dobe vinogradniki galico šele čez teden, ko je škropljenje že prepozno. Zato je deželni odbor sklenil vinogradnikom priporočiti, da se v svojo lastno korist preskrbe s potrebno količino modre galice, ki jo lahko takoj po nastali škodi rabijo. Deželni odbor je pripravljen, v kolikor mu bodo dopuščala v ta namen dovoljena sredstva, revnejšim vinogradnikom, ki jim je toča napravila znatno škodo, dovoliti potem podporo, primerno količini modre galice, ki so jo v svojih vinogradih v resnici porabili.

Rezanje žrebcev. Pogosto nam dohajajo pritožbe, da rezarji skoplenje žrebcev slabo izvršujejo, da premnogo žrebcev dolgo časa boleha in še celo pogine. Navadno rezarji tudi primeroma veliko računajo in zaračunijo včasih več, drugič manj. Konjerejski odsek c. kr. kmetijske družbe je v zadnji odborovi seji sklenil, da bo odslej skoplenju žrebcev obračal večjo pozornost ter dal to operacijo izvrševati po skušenih živinozdravnikih, ki jih ima na razpolago c. kr. kmetijska družba, oziroma konjerejski odsek. Na ta sklep opozarjamo vse posestnike mladih žrebcev, ki mislijo dati skopiti svoje žrebce. Vsakdo naj pripravi pri c. kr. kmetijski družbi ali pri samostojnem konjerejskem odseku število žrebcev, ki se bodo skopili. Te priglasbe bo družba zbirala in potem skoplenje poverila skušenemu živinozdravniku. V priglasu je treba naznaniti natančno posestnikovo ime in bivališče, hišno štev. in županstvo. Priglasiti se pa morejo za skoplenje tudi mladi biki in mrjasci, oziroma svinjice. Cena za skoplenje se bo z živinozdravnikom v taki višini določila, da ne bo pretirana in ne bo treba pritožb.

Družbene vesti.

* Plemenski biki se bodo po možnosti kupovali od domačih živinorejcev, zato naj se dobri plemenski

biki, ki so na prodaj, ponudijo c. kr. kmetijski družbi kranjski z ozirom na razglas, ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Gospodinjska šola c. kr. kmetijske družbe** prične prve dni meseca oktobra t. l. svoj novi, in sicer štirinajsti letni tečaj. Glede sprejema gojenk v to šolo opozarjamo na razpis, ki je objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Plemenska goved (biki, krave in junice) vseh pasem**, ki se na Kranjskem redijo, se bo oddajala s pomočjo državne podpore po znižani ceni živinorejcem na Kranjskem. Opozarjamo na tozadevni razpis, objavljen med uradnimi vestmi današnje številke.

* **Poziv glede modre galice**, oddane po znižani ceni. Vse podružnice, posojilnice, županstva itd., ki so prejeli za svoje ude, oziroma za svoje občane modro galico po znižani ceni, se nujno prosijo, da po možnosti hitro izterjajo dolgove za galico ter denar nemudno pošljejo kmetijski družbi. Vsak, ki količjak more galico takoj plačati, naj se tu v prid revnim vinogradnikom od njega odločno zahteva. Kakor danes kažejo razmere, je podpora v znesku 25.000 K popolnoma porabljena za pokritje primanjkljaja vsled znižane cene, za pokritje prevoznih stroškov, in bržkone je niti ne bo dovolj za pokritje obresti založene glavnice, zato ni upati, da bi se komu moglo konci novembra odpisati kaj dolga; kvečjemu se bo to storilo le pri majnem številu najrevnejših vinogradnikov za nekaj kilogramov modre galice, toda le tedaj, če bodo drugi poprej galico plačali in ne bodo obresti vsega porabile. Od onih, ki se zanje ve, da so več galice naročili kakor so je potrebovali in so jo z bog ugodnosti nakupili že za prihodnje leto, naj se takoj izterja ves dolg in naj se jim galica na korist revnim vinogradnikom zaračuna po dnevni ceni, kajti tako postopanje ni dopustno in je naravnost sleparsko.

* **P. n. gg. družbene ude nujno prosimo**, da vse gospodarske potrebščine pravočasno naročajo ter se pri naročilih ozirajo na objave v „Kmetovalcu“. Družba oddaja le tiste predmete, ki jih objavlja, zato prosimo, naj naročniki ne povprašujejo po predmetih, ki jih ni v zalogi. Vsak naročnik naj natančno naznani svoj dom, pošto, oziroma železniško postajo.

* **Plačevanje blaga.** Gg. družbenim udom naznanjamo, da se družba strogo drži načela, vse gospodarske potrebščine oddajati le proti takojšnjemu plačilu, oziroma proti povzetju. Družba mora sama vse potrebščine sproti plačevati, in nima sredstev, da bi mogla na upanje dajati, zato tudi opozarjamo za plačilo odgovorne podružnične načelnike, da se istotako drže tega načela in da naj skrbje za poravnavo vsakega družbenega računa tekom določenih 14 dni. Častita načelnikstva, ki vzlic raznim opominom še dolgujejo za priskrbljene gospodarske potrebščine, tem potem nujno prosimo, naj zaostanke nemudoma poravnajo, ker družba nima denarja, da bi malomarne plačnike podpirala, ampak mora svoje obveznosti napram dobaviteljem strogo in natančno spolnjevati.

* **Modra galica** po K 64.— sto kg z vrečo vred.

* **Umetna gnojila** ima c. kr. kmetijska družba naslednja v zalogi:

Tomasovo žlindro. Cena za nadrobno oddajo 19 odstotne žlindre v Ljubljani je K 7.— za 100 kg.

Naročbe na cele vagone se bodo izvrševale po naslednjih cenah:

17 % 18 % 19 % 20 % 21 %
 K 561— K 594— K 627— K 660— K 693—
 za cel vagon z 10.000 kg, popust znaša z ozirom na
 prihranitev stroškov za prevažanje K 25— pri
 celim vagonu.

Te cene je razumeti bazis Trst, t. j. naročnik bo plačal le toliko voznine, kolikor bi znašala iz Trsta do zadnje postaje, čeravno dobi žlindro naravnost iz tvornice.

Rudninski superfosfat s 14 % v vodi raztopne fosforove kisline po K 7— 100 kg z vrečo vred.

Kostno moko po 10 K 100 kg z vrečo vred.

Kostni superfosfat po 11 K 100 kg.

Kajnit po 5 K 50 h 100 kg. Naročila na cele vagonse se zvrše naravnost iz tvornice in se cena valed zmanjšanja stroškov dokaj zniža.

Kalijevo sol po 12 K 100 kg. To gnojilo se oddaja tudi v vrečah po 50 kg za 6 K 20 h, ker tvornica za množine po 50 kg zaračuna 20 h za vrečo. Kdor gnoji travnike s Tomasovo žlindro ali z rudninskim superfosfatom, ta mora gnojiti tudi s kalijem, bodisi s kalijevo soljo ali s kajnitom. Mi odločno priporočamo kalijevo sol, ki ima v sebi 42 % kalija in stane 12 K, dočim ima kajnit le 12 — 13 % kalija ter stane 5 K 50 h. Namesto 300 kg kajnita se vzame le 100 kg kaljeve soli, a ima še več kalija in se vrhutega še prihrani 4 K 50 h.

Amonijev sulfat po 34— K 100 kg iz Ljubljane. To gnojilo je važno za gnojenje na njivah žitu, krompirju, ozimini itd., in sicer v zvezi s superfosfatom in s kaljevo soljo. Poraba amonijskega sulfata v vinogradih je zlasti važna in zato posebno priporočena. Opozarjamo na „Gnojenje travnikov spomladi s posebnim ozirom na umetna gnojila“ v drugi, „Uspeh poskušanj pri gnojenju travnikov z umetnimi gnojili, in sicer posebno z amonijskim sulfatom“ v tretji in v nadaljnjih letošnjih številkah, potem „Gnotravnikov z umetnimi gnojili spomladi“ v četrti številki letošnjega „Kmetovalca“.

* Mešano umetno gnojilo (vinogradniško gnojilo), ki ima 10 % v vodi raztopne fosforove kisline, 10 % žveplenokislega kalija in 4 % amonijskega dušika, oddaja družba po 16 K 50 h 100 kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 3. številki letnega „Kmetovalca“.)

* Vrtno gnojilo (mešano umetno gnojilo za zelenjad, cvetice in rastline v cvetličnikih), ki vsebuje 7 % v vodi raztopne fosforove kisline, 6 2/3 % čistega kalija (ne žveplenokislega!) in 6 1/2 % dušika (5 % amonijskega dušika in 1 1/2 % dušika solitrne kisline) oddaja družba v množinah 5—20 kg po 40 h in v večjih množinah po 30 h kg z vrečo vred. (Glej spis „Mešana umetna gnojila“ v 8. številki letnega „Kmetovalca“.)

* Za živinorejce ima družba v zalogi požiralnikove cevi po 12 K in trokarje po 5 K. Oboje služi, da se napenjanje govedi hitro in zanesljivo odstrani. — V zalogi ima družba tudi mlečne cevi komad po 80 h. Mlečne cevi se rabijo za odtok mleka, kadar kravo vime tako boli, da je ni mogoče molsti. — Napajalnike za teleta iz pocinjene ploščevine oddaja družba po 10 K.

* Sezamove tropine. Družba je ugodno kupila večje množine najfinije zmletih svetlih sezamovih tropin, vsled česar jih odslej oddaja po K 17— 100 kg iz Ljubljane. Te tropine družba jako priporoča. Vsebujejo jamčeno 50 odstotkov beljakovin in maščobe in se dobivajo le v vrečah po 50 kg. Živinorejce opozarjamo na spis „Krmljenje z oljnimi tropinami“, ki je izšel v „Kmetovalcu“ in ki ga v obliki „Gospodarskih navodil“ na zahtevanje vsakomur brezplačno pošljemo. Sezamove

tropine so navzlic večji redilni vrednosti zaradi tega cenejšje od drugih tropin, ker se sedaj še ne zahtevajo ako splošno. Gotovo je, da se precj podražje, kakorhitro jih ne bodo mogli več toliko izdelovati, kolikor jih bodo zahtevali; ta položaj utegne po splošnji sodbi kmalu nastati. Priporočati je umnim gospodarjem, da si čimprej priskrbe zadostno množino teh tropin.

* Tropine podzemeljskega oreha. Te tropin imajo zjamčeno 55 do 57 odstotkov beljakovin in maščobe v sebi. Družba je ugodno kupila večje množino in jih oddaja po 18 K 100 kg iz Ljubljane. Prof. dr. Pott pravi v svoji knjigi o krmilih: „Orehove tropine se morajo prištevati najmočnejšim dušičnatim in najlaže prebavnim rastlinskim močnim krmilom; odlikujejo se posebno po večji vsebini beljakovin.“ Tudi mi jih priporočamo našim udom, ki imajo živino navajeno na krmljenje z močnimi krmili.

* Klajno apno oddaja družba v izvornih vrečah. težkih 50 kg, po 22 h kg. V manjših množinah, nad 20 kg, po 24 h, v množinah pod 20 kg pa po 26 h kg. Za manjše pošiljatve na zunan se še posebej zaračuni za vsako pošiljatev 30 h za zavoj, vozni list itd. — Manj kakor 5 kg se ne razpošilja. — Opozarjamo, da je klajno apno potreben dodatek h krmi, koder krmila nimajo v sebi dovolj rudninskih snovi, zlasti fosforove kisline, in da klajnega apna ni zamenjati z ničvrednimi redilnimi štopami za živino.

* Živinsko sol priskrbuje družba vsem tistim, ki ne morejo osebno v Ljubljano ali ki je v svoji bližini ne morejo kupiti po 6 K 90 h 100 kg ali pa 3 K 60 h 50 kg. Živinska sol se oddaja le v vrečah po 50 kg. Le tista naročila na živinska sol se zvršujejo, ki se zanje denar naprej pošlje. V navedeni ceni so vštet izdatki za vozni list in stroški ob sprejemu denarja, ki se morajo plačevati v Ljubljani.

Oddaja kos. Družba ima v zalogi za svoje ude posebno narejene kose iz najboljšega avstrijskega jekla in sicer v isti kakovosti kakor lansko leto. — Kose so ravne, pri peti širje, in pete so tako postavljene, kakor jih žele naši kosci. Družba je dala napraviti obliko, ki je sicer enotna, ki pa po možnosti ustrega različnim željam posameznih pokrajin vse dežele. Na pogosto izraženo željo po trših kosah imamo trše kaljene kose. — Vse kose so že obrušene, da se hitreje sklepljejo. Koso more vsakdo izbrati ter tako, ki ima kako napako, ki jo je zakrivila tvornica, zameniti. — Vsaka kosa ima vtisnjeno družbeno ime. — Ker se zaradi visoke poštnine pošiljatev posameznih kos preveč podraži, zato priporočamo skupno naročanje potom podružnic, in sicer če le mogoče vsaj 10 kos skupaj.

Cene kosam so naslednje:

Dolgost v pesteh:	4 1/2	6	6 1/2	7	7 1/2
„ „ cm:	45	60	65	70	75
Cena:	K 1—, 0.90, 1—, 1—, 1.10,				

Pri poštnih pošiljativah se zaračuni 30 h za ovoj in za vozni list. Na zahtevanje nekterih udov si je družba letos nabavila nekaj domačih tržiških kos, ki jih tudi po gornjih cenah oddaja. Kot posebna znamenitost glede kakovosti jekla in natančnega izdelovanja slove kose iz bavarskih in tirolskih tvornic. Družba si je letos za poskušnje nabavila manjšo množino teh kos. Cene za komad so naslednje: za 67 cm dolge K 1.90 (zlata znamka z bikom, beloobrušene) „ 72 cm dolge K 2— „ „ „ „

* Prave bergamaške osle, in sicer temnovišnjekaste, podolgem žilaste, oddaja družba 24 do 25 cm dolge po 60 h komad.

Uradne vesti c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Nakup plemenskih bikov v deželi.

Za oddajo proti polovični ceni s pomočjo državne in deželne podpore se kupujejo tudi od domačih živinorejcev v deželi lepi in dobri za pleme sposobni biki.

Ponudbe plemenskih bikov za prodaj je naslovljati na c. kr. kmetijsko družbo kranjsko.

Ponudniki naj svoje biki popišejo, zlasti naj naznanijo starost, visokost nad vihom, obseg prsi in pasmo. Posebno se bo gledalo ne biki, ki izvirajo iz dobrih molznih krav.

Ponudni biki se pregledajo ob priliki od kakega deželnega ali družbenega odposlanca. Noben ponudnik naj pa ne misli, da se bo ogled mogel vselej takoj izvršiti, ampak lahko preidejo tedni, zato more vsak ponudnik s svojo živaljo poljubno razpolagati, dokler se mu nakup ne zagotovi. Kdor pa ponudnega bika proda ali ga sploh več ne misli oddati, preden ga pride odposlanec ogledat, naj to takoj sporoči kmetijski družbi, da ga ne bo nihče zastonj hodil gledat.

Z nakupom plemenskih bikov v deželi naj se pospeši vzreja bikov doma. Preprečiti se pa mora vsaka zloraba, in se tamkaj biki ne kupujejo, kjer jih nedostaja, in se noben kupljen bik ne bo oddal v dolični kraj za polovično ceno nazaj.

C. kr. kmetijska družba kranjska.

Razglas

o sprejemu gojenk v gospodinjstvo šolo c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

Meseca oktobra se otvori štirinajsti tečaj gospodinske šole, ki bo trajal 11 mesecev. Gojenke morajo stanovati v zavodu, ki je pod vodstvom čč. gg. sester iz reda sv. Františka. Zavod je v posebnem poslopu poleg Marijanišča na Spodnjih Poljanah v Ljubljani.

Pouk, ki je slovenski in brezplačen, zavzema poleg verouka, vzgojeslovja, zdravoslovja, ravnanja za bolniki, spisa in računstva vse one predmete, ki jih mora umeti vsaka dobra gospodinja, zlasti se pa poučuje teoretično in praktično o kuhanju, šivanju (ročnem in strojnem), pranju, likanju, živinoreji, mlekarstvu, vrtnarstvu itd. Gojenke se istotako vežbajo v gospodinskem knjigovodstvu ter v ravnanju za bolniki in z bolno živino.

Gojenke, ki se žele učiti nemškega jezika, dobe v tem predmetu brezplačen pouk in priliko, da se v enem letu zadosti privadijo nemškemu jeziku.

Gojenka, ki bo sprejeta v zavod, plača na mesec za hrano, stanovanje, kurjavo, razsvetljavo, perilo, t. j. sploh za vse, 30 K, ali za ves tečaj 330 K. — Vsaka gojenka mora prinesiti po možnosti naslednjo obleko s seboj: Dve nedeljski obleki, tri obleke za delo, dva para čevljev, nekaj belih in barvanih jopic za ponoči, štiri barvana spodnja krila, dve beli spodnji krili, šest srajc, šest parov nogavic, 10 do 12 žepnih robcev, šest kuhinjskih predpasnikov in tri navadne predpasnike. (Predpasniki za delo se tudi priskrbe v zavodu proti plačilu.) Če ima ktera več obleke, jo sme prinesiti s seboj.

Deklice, ki hočejo vstopiti v gospodinsko šolo, morajo:

1. dovršiti že 16. leto; le izjemoma, v posebnega ozira vrednih slučajih se more dovoliti sprejem mlajših učenk;
2. znati čitati, pisati in računati;
3. predložiti zdravniško spričevalo, da so zdrave;
4. predložiti obvezno pismo staršev ali varuha, da plačajo vse stroške;
5. zavezati se, da bodo natančno in vestno izvrševale vsa dela, ki se jim nalože, ter da se bodo strogo ravnale po hišnem redu.

Prošnje za sprejem, ki jim je priložiti šolsko in zdravniško spričevalo ter obvezno pismo staršev, oziroma varuha, naj se pošljejo **do 10. septembra t. l.** glavnemu odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani.

V prvi vrsti se v gospodinsko šolo sprejemajo deklice, ki imajo domovinsko pravico na Kranjskem; če bo pa v šoli prostora, se bodo sprejemale tudi prosilke iz drugih dežel.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

V Ljubljani, dne 15. julija 1911.

Razglas

o oddaji čistokrvnih plemenskih bikov, krav in telic, kupljenih z državno podporo.

Iz državne podpore, ki odpade na kranjsko deželo za povzdigo živinoreje glasom državnega zakona z dne 30. decembra l. 1909. za letošnje leto, in z deželno podporo se nakupi jeseni večje število plemenskih bikov, krav in telic čistokrvnih pasem, ki so za zboljševanje govedi na Kranjskem primerne, in sicer:

a) **plemensko živino simodolske pasme (rumenobelo lisasto z belo glavo)** ki se odda samo v kraje ljubljanske okolice in na Notranjsko, kjer je ta pasma že vpeljana;

b) **plemensko živino sivkaste pasme (enobarvno, sivkasto ali rjavkasto)**, ki se odda samo na Dolenjsko in v ostale kraje na Notranjskem, in

c) **plemensko živino pincgavske pasme (temnordeče lisasto)**, ki se odda samo na Gorenjsko.

Nakup in oddajo te plemenske govedi s pomočjo omenjene državne podpore izvršita po določilih zakona z dne 30. decembra l. 1909. po medsebojnem dogovoru deželni odbor kranjski in c. kr. kmetijska družba kranjska.

Nakup plemenske živine iz državne podpore je prevzel dogovorno z deželnim odborom kranjskim podpisani glavni odbor. Oddaja te živine se bo pa vršila dogovorno z deželnim odborom, zato je vse prošnje za plemensko živino vlagati pri podpisanim glavnem odboru, ki potem v skupni seji z deželnim odborom določi prošnje, ki jim je ustreči z ozirom na sredstva, ki bodo na razpolaganje.

Vsak prosilec naj se zglašuje za živali tiste pasme, ki je dotični pokrajini primerna, oziroma kjer je že vpeljana. V prošnji se mora jasno povedati, za ktere pasme plemenske živine prosilec prosi. Na prošnje za živali tistih pasem, ki niso primerne prosilčevi pokrajini in ki niso pravočasno vložene, se kratkoma ne bo oziralo. Pri oddaji plemenske živine (bikov, krav in junic) se bo oziralo tamkaj, **kjer so živinorejske zadruge**, v prvi vrsti na te, povsod drugje pa pri oddaji plemenskih bikov najprej na prošnje podružnic in županstev, in potem šele na zasebnike.

Prošnje je vložiti

do 31. avgusta t. l.

pri glavnem odboru c. kr. kmetijske družbe kranjske v Ljubljani. Na prepozno došle prošnje se kratkoma ne bo oziralo.

Vsak prosilec za kako plemensko govedo mora v prošnji naznaniti, oziroma se zavezati:

1. da je pripravljen njemu prisojeno plemensko govedo sprejeti ob pravem času na oni postaji, ki bo določena, in sicer tisto žival, ki jo določi odbor;

2. da plača ob sprejemu plemenske govedi polovico nakupnih stroškov, in sicer takoj, kajti na upanje se nobena žival nikomur ne izroči, in

3. da podpiše zavezno pismo, da se zaveže imeti prejetega bika toliko časa, dokler bo za pleme sposoben, najmanj pa dve leti, ravnati z njim po navodilih umne živinoreje in se tozadavno podvrči tudi nadzorstvu deželnega odbora. Prejete živali ženskega spola se morajo rediti za pleme toliko časa, dokler so za to sposobne, in sicer pod pogoji, ki so veljavni za bika. Kdor se ne drži vseh točk zaveznega pisma, ali komur po njegovi krivdi sprejeta žival pogine ali za pleme nesposobna postane, se zaveže povrniti ostalo polovico kupnine.

Oni živinorejci, ki dobe plemenskega bika, kupljenega iz deželne ali državne podpore, dobe za vsak mesec, ki imajo bika čez dve leti, po 10 K nagrade, a morajo imeti bika najmanj štiri mesece čez dve leti. Ta nagrada se izplača le onim, ki pravilno in redno vodijo po zakonu predpisane skočne zapisnike, in sicer le za čas, ko se je bik resnično rabil za pleme.

V Ljubljani, 15. julija 1911.

Glavni odbor c. kr. kmetijske družbe kranjske.

Listnica uredništva.

P. C. v P. Premoženje umrle vdove, ki ima edinega sina v Ameriki, je izključno tega. — *M. I. v Č.* Če kdo pase po tujem svetu, je kazniv po deželnem zakonu za varstvo poljščine in mora plačati tudi storjeno škodo, a le od svoje, ne pa od druge živine. Lastnike druge živine iskati je Vaša naloga. Vi za vse postopanje nimate ničesar plačati. — *I. L. v R.* Pravica, puščati kmetijsko orodje, t. j. vozove, pluge itd., na tujem svetu, se tudi more priposestovati.